

KÖZMŰVELŐDÉS

Felelős szerkesztő: Wagner Sándor.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztári-, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak (Papp György) küldendők.

Megjelenik minden vasárnap.

Az előfizetés díjai:	
Egész évre	8 Kor
Félévre	4
Negyedévre	2
Hirdetések díjazás szerint.	

A magyar Herostrates.

1904. dec. 31.

Az esztendő eltelt; ilyenkor minden rendes kereskedő lezárja könyveit, számot vet a lefolyt üzleti év tanúságaival s ezen az alapon megcsinálja üzleti tervezetét a jövő évre.

Igy csinálnak testületek, klubok, egyesületek is mind. Szóval lehető reális tervezet nélkül senki sem megy az új küzdelemnek úgy, mint a bogár a fának.

Mi több, az egyesületeknek az év végén való számadások betérjesztését, új költségvetés készítését maga az állam rendeli el.

És ime, ami kicsiny testületek vezetőségének szigorú és lelkiismeretbeli kötelessége, az alól az állam vezetősége: a kormány egyszerűen emáncipálja magát.

Lezárja az esztendőt számadások nélkül, jövő évi költségvetés nélkül, de azért élni és uralkodni akar továbbra is törvényen kívül, törvényes alap nélkül.

Nálunk tehát minden intézmény bizonyos szabályok szerint dirigálódik, egyedül az ország dolga Csáky szalmája, a melyet vasvillások tetszésszerint cibálhatnak, szórhatnak.

Legalább ezt jelentik félhivatalosan és pedig elég pozitív formában, Tiszának bécsi kihallgatása után: A király január 4-én az 1901-ben egybehívott országgyűlést felfogja oszlatni. A képviselőháznak ilyenképpen több érdemleges ülése nem lesz már. Január 3-án a Ház még egyszer összeül, de csak azért, hogy Tisza István miniszterelnöktől hivatalosan értesüljön azon időpontról, a melyben a király az országgyűlést a feloszlató trónbeszéd meghallgatása céljából fogadni óhajtja.

Ez már elég nyílt és világos beszéd elannyira, hogy határozott és befejezett tényként vehetjük. Ezzel egyszersmind a legvérmesebb optimisták kétkedése is eloszlott. Mert még voltak sokan olyanok, akik az utolsó percig vártak Tisza jobb érzésében s remélték, hogy csak ijesztgető mumusként emlegeti a törvénytelen házfeloszlatást, de valójában meg nem teszi.

Megteszi.

És e tényével csunyan, egy nemzet könyei között, lefözi az ókor híres örültjét Herostratest. Ez a nagyvárosi hóborban szenvedő klasszikus úr ugyanis csak egy templomot, az efezusi Diána híres tem-

plomát, gyújtotta fel, hogy megörökítse nevét, minthogy becsületes tettekkel erre képtelen volt.

Ördögi gondolat, annyi bizonyos, de hát annak a misztikus ókornak ismeretlen etikájával, világnézetével sok mindent meg lehet magyarázni.

Am manapság, a XX. században, az ilyen hibbant elméket nem engedik szabadon járni, hogy hasonló szomorú hírnévre vergődhessenek.

Nálunk azonban az elmúlt gyászos esztendőben ez is megtörténhetett. Egy magyar Herostrates került az ország kormányrúdjá mellé. Örületes vágy ragadta meg féktelen lelkét, hogy nevét beírja a magyar nemzet történetébe. Arany betűkkel beírni képtelen volt, hát beírja fekete gyászbetűkkel, melyek azonban még véresek is lehetnek.

A magyar Herostrates elhatározta, hogy megtöri a nemzeti eszményekért rajongó nemzetet bármilyen áron is.

Összetöri s felgyújtja a nemzet palladiumát: alkotmányát.

Ez az alkotmány pedig nem egy pár évnek s nem csupán anyagi értéknek mun-

TÁRCA.

Az elmúlt esztendő.

I. Itthon.

Politikai küzdelmek. Vasuti sztrájk. Aszály, inség. Az oldott kéve.

Szólásmondásszerint egy esztendő ismét elmerült az idő végtelen tengerébe.

A gondolkozó és érző ember mindig bizonyos melánkóliával tekint vissza egy elmúlt esztendőre: ismét öregebbek lettünk! Vajjon felhasználtuk-e az időt úgy, amint vallási, polgári, családi kötelességeink parancsolták? Ez a számadás nem kis feladat s erős lélek és elhatározás kell hozzá, mert lelkiismeretes vizsgálat után kevesen lehetünk megelégedve önmagunkkal.

Na de én most a nyilvánosság előtt nem ilyen számadást akarok végezni.

Az elmúlt év képét akarom csak úgy kontriburán megfesteni. Nem az én hibám, ha a kép sötét, vigasztalan. Ideálizálás nélkül valóságot festek.

Hogy is mondta csak Arany J.: „Rossz időket élünk, rossz csillagok járnak. — Isten övja nagy csapástól mi magyar hazánkat!”

A mult esztendőben bátran idézhattük

Arany J. mondásának első felét; a másodikat pedig még mindig s unostalan elfoháskodhatjuk: Isten övja nagy csapástól mi magyar hazánkat! A jelek legalább arra mutatnak, hogy van okunk félni.

Az előzmények olyan vigasztalanok. Hogy is volt? Még 1903-ról folytatólag a mult év elején az ösök lelke szállotta meg a nemzetet. Önállóságát nemzeti követelményeinek teljesítésével akarta biztosítani: Legyen magyar vezényszó! A magyar tiszttek magyarul képeztessenek! A hadsereg zászlaján legyen ott a magyar eimer! Milyen természetes követelések ezek. Az ember szünte megdöbben, ha arra gondol, hogy a kormány a követelések teljesítését nemcsak a multban tagadta meg, hanem még most is lehetetlennek tartja. Áldozatot azonban mégis mert a nemzetől követelni. A 125 ezernyi utjonjaleköt, a 87 és fél milliónyi katonai kiadást tetemesen felemelteni óhajtotta.

Adjatok! mondta a nemzetnek, de viszont nem kaptok semmit!

Nohát ebből lett az a nagy parlamenti harc, amelyet obstrukciónak kereszteltek el. Legyen a neve akármi, annyi bizonyos, hogy nemzeti küzdelem volt. Ennek a letörésére vállalkozott Tisza István, nem az „erős

kéz”, miként magát újfent nevezette, hanem a „brutális, nemzetiellenes lélek”. Hűséges segítője volt Perczel, a képviselőház elnöke, aki méltóságának tekintélyével annyira nincs tisztában, mint a meszaros legény a „szelidebb érzésekkel. Bunkó a fegyvere mind a kettőnek!

Az erőszak szövetsége azonban mit sem használt. Furfanghoz folyamodott tehát, mellyel aztán sikerült leszerelnie a legnagyobb számú ellenzéket, a Kossuth-pártot. 1904. márc. 10-én ment végre a parlamentben ez a politikai operette. Thaly Kálmánt, a Rákóczykor neves történetíróját, a vén kurucot szemelték ki primadonnának. A játék sikerült, a „kuruc primadonna” könyei meghatották az ellenzéket, leszereltek — vívmányok nélkül. Volt ölekezés, eviküpszü böven, no meg béke-medallion — csak a becsületes közintétség hiányzott az egyik oldalán, mint a hogy a követelmények megmutatták. A „brutális léleknek” már nem kellett a béke az eredményes munkálkodásra. Egyszersmindenkora lehetetlennek akarta tenni a nemzeti küzdelmet a parlamentben. Azért hát a parlament hosszabb szünet után bombát vetett a híres geszti levéllel. Ugy csapott le, mint a villám derült égből, mint a kánya a gyanútalan kis csürkére. A Daniel lex-szel s ennek páratlan erőszakos meg-

kája, mint Diána temploma, hanem egy évezreden át épült, nemzedékeknek könnyei között, nemzedékeknek vérehullásán!

Örület vakmerőségével egy nemzetet akar ismételtén rabbillincsekbe verve a sir szelére állítani.

Látni való, hogy görög kollégáján messze túl tehet a szomorú dicsőségben.

Megmagyarázhatatlan elvakultságában széthányja azt az alapot, amely létrehozta a kiegyezést nemzet és király között.

A haza bölcsének becsületes lelke arra számított, hogy az utódok erre a fundamentumra hatalmas, díszes emeleteket fognak építeni.

Az nem fordult meg becsületes lelkében, hogy lesznek lelketlen mesterek, akik építő munkájukban nem a szabad levegőre, az ég felé törekednek, hanem lefelé, a fundamentum alatti mélységbe. És ime harminchét év után ott állunk, hogy a szellős palota sehol sincs, de a tömlök kész. A míg a nemzet java-része a magasba nézett s várta a nemzeti lobogókkal díszített tornyokat, azalatt az ellenség mind lefelé hatolva, dolgozta azt vizsgálta: elég tágas-e már a földalatti mélység, belefér-e már ismételtén, egy rebelisnek kikiáltott nemzet.

A magyar Herostrates az elmúlt szomorú év végén konstatálta, hogy a sir elég tágas. Belefér már egy nemzet, tehát temessünk.

Az a legkétségbeesettebb és legmegdöbbentőbb, hogy e gyászos ténykedésbe belevonja a koronás király felkent személyét is. Annak a királynak személyét, aki hosszú és böcs uralkodásával a legszébb címet vívta ki magának a történe-

lem etelészéke előtt: „a legalkotmányosabb király” címét.

És a magyar Herostrates szomorú dicsőségre való törekvésében ezt a szép címet is megakarja semmisíteni.

Mert a törvény (1867. X. t. c.) világosan beszél:

„Az 1847—48. évi IV. t. c. 6. szakasza következőképpen módosítottik: Minthogy az évi költségvetésnek országgyűlésileg törtéendő megállapítása mindig csak egy évre terjed s újabb megállapítás s megajánlás nélkül adót kivetni és behajtani nem lehet: oly esetben, midőn ő felsége az országgyűlést bármi okból előbb feloszlatta, vagy annak üléseit előbb elnapolja vagy berekeszti, mint a befejezett számadások beadása és a jövő évi költségvetésnek előterjesztése a miniszterium által teljesített s az országgyűlésen e tárgyak iránt határozat hozható: volna: az országgyűlés még azon év folytán és pedig oly időben összehívandó, hogy mind a befejezett számadások, mind a jövő évi költségvetés az évnek végéig országgyűlésileg tárgyalathassanak.”

Ez a törvény szó szerinti értelemben is, de meg a parlamenti elveknek megfelelőleg is félreérthetetlen. Vagyis az 1904. év folyamán feloszlatható lett volna az országgyűlés, de még ezen évben sem akármikor, hanem olyan időszakban, hogy az új országgyűlés oly időben legyen összehívható, hogy a függő számadások s a jövő évi költségvetés (jelen esetben az 1905-ki) elintézhettek legyenek.

Aki tehát e törvény világos rendelkezése ellenére az adott feltételek nélkül feloszlatta az országgyűlést: törvényellenesen cselekszik.

És ebben van a döbbenetes veszedelem. Tisza, a magyar Herostrates, a nemzetet

két súlyos alternatíva elé állítja: vagy kitar a nemzet sarkalatos törvényei mellett s akkor rést út hagyományos dinasztikus hűségén vagy lojalis marad s akkor elveti nemzeti önállóságának fundamentumát, alkotmányos törvényeit.

Ebben a kétes helyzetben voltaképpen az új választás sem dönthet, mert az törvénytelen lesz. Mihelyt a nemzet belemegy a választásba, eo ipso elismerte a törvénytelen jogosságát, s saját maga döntötte meg törvénykönyvét.

Quid nunc?

A kibontakozásnak tehát, a magyar Herostrates mérhetetlen egyéni s bünyös ambíciójával szemben, amely hazát s mindent feled, csak egyetlen módja lehet: a legalkotmányosabb király megtartva esküjét, elejti Tiszát s megmenti a magyar alkotmányt.

A kassai vértanúk boldoggá avatása.

Kőrösi Márk sztergomi kanonok, széplaki apát, Pongrácz István és Grodecz Menyhért jézustársasági papok, 1619. szept. 7-én Kassán azért, mert hitüket megtagadni nem akarták, a legretentőbb kínzások elviselése után mártíromságot szenvedtek. A megtörtént és hitelesen bizonyított esodák és jelek megerősítik a vértanuságot, minek következtében Szentséges Atyánk, X. Pius pápa, 1905. jan. 15-én, a mi Urunk Jézus Krisztus szent nevének ünnepén boldoggá avatja őket.

„Valóban nagyokunk van tehát — írja kegyes Püspökünk XIV. sz. körlevelében — az örvendezés, különösen nekünk erdélyi katolikusoknak, mert a kassai hitűsök egyike Pongrácz István, itt született az ősi emlékek által megszentelt Alvincen s mint tősgyökeres és ősnemes magyar család sarja már kora ifjúságában belépett Kolozsvárt, ahol tanulmányait végezte, a Mária-kongregációba és a Szeplőtelen szent

szavaztatásával lehetlenné tette a parlament működését. Vakmerő kézzel, sáros lábbal tört be a magyar alkotmány szent templomába. Kinyílt a szeme azoknak a politikusoknak is, akik addig támogatói voltak. A számtalvók, a lelki ismeretek tehát ott hagyták. Megtörtént az a páratlan eset, hogy a különböző pártfőnökök ellenzékiek szövetséget alkottak ellene, mint Bécsnek szoldosa ellen. Ő pedig darabontokkal akarta ezt az ellenzékét mőresre tanítani. Szegény darabontok a megmondható a sikernek. A főkommendáns ezen sem okült. A züllesnek is van logikája s ennek törvénye szerint lelkiismerete mind fogékonytalanabb lett a jog, törvény és igazság iránt. Elszánta hát magát az utolsóira is. Feloszlatta a házat ex-lexben is.

Kormányzásának már van két sötét dátuma: nov. 18. (a lex Daniel) és dec. 13. (harc a darabontokkal). — most szívszorongva várja az ország a harmadik dátumot, mely már az új esztendőre esik. Ez a dátum mindenesetre a legsötétebb lesz.

A Tisza-kormány erőszakossága még egy olyan speciálitást szerzett Magyarországnak, aminővel nem sok állam dicsekedhetik. Ez a vasúti sztrájk

Tavaszi fele közeledtünk, mozgás, élet volt a természetben — csak a vasutasok helyezkedtek ellentétbe ez általános jelenséggel. Ők bizony nem mozogtak s nem hozták mozgásba gépeiket sem. Így történt, hogy ápr. 20-án nem

fűtyült egyetlen masina sem. Meghatározott időben az összes vonatok, melyiket hol érte a kintűzött idő, megállottak; állomáson, állomáson kívül, erdők közt, mezőn. A passasérok aztán elmélkedhettek a jó kormányzat kellekeiről, mert hát az ok a kormány lelketlensége volt. A szegény vasutasok helyzetük javítását óhajtották s ez okból tanácskoztak, gyűléseztek.

Minden jogállamban, minden polgárnak megvan a szabad gyűlékezési joga. Am Tisza vasutminisztere, Hieronymi, nem így gondolkodott. Megtiltotta a vasutasoknak a gyűlékezést. Erre feleltek a sztrájkjal. Rövid ideig (ápr. 25-ig) tartott a mégis óriási közgazdasági károkat okozott ennek a szegény országnak, mely gazdaságilag amugy is a tönk szelén áll. Tisza kifogott rajtuk, katonákkal helyettesítette őket; mikor ez sem használta, a tartalékos vasutasokat katonai szolgálatra rendelte be, a szervező bizottság tagjait, a tizenháromat, fogságra vetette. Úgy bánat velük, mint lázadókkal. A magyar bíróság azonban, mely mint ismeretes, a vádlottakat mind felmentette, más véleményben volt. Mit gondolt ezek után Tisza, hogy vajjon az erkölcsi győzelem melyik oldalon van? Ilyen formán az okozott közgazdasági károkért sem a szegény vasutasok okolhatók, hanem az „erős kéz” lelketlen politikája.

A vasúti sztrájktoi okozott közgazdasági kár annál érzékenyebben sújtotta az ország lakosságát, mert a bekövetkezett, szinte példátlan aszály a reményt is elvette arra nézve, hogy

a károkat a jó termés segítségével ki lehet verni. A kapás növények sodrott leveleikkel, a nap hevetől leborotvált rétek kopársága könnyekre fakasztotta a magyar gazdákat. Takarmány hiányában lábas jószágait nem vihette be téli istállózásra, kénytelen volt elkótyavetyélni. Olyik vidéken elkéserecsükben el sem adták, hanem kiesupták Isten szabad ege alá — hadd éljenek meg, ahogy tudnak, hisz a gazda is ma-holnap koldustarisznyát ölthet nyakába.

És ezzel a kétségbeesett nyomorúsággal szemben mit tett a kormány? Óh a kormány nagy uszorás. Fel tudja használni a szegény ember kétségbeesett helyzetét. Szerzett hát be külföldről takarmányt, kukoricát azzal az állítólagos céllal, hogy majd az inségesek között kiosztatja. Hát osztatja is, de csak azoknak, akik a bekövetkező választásoknál szavazatukkal támogatják.

Idáig jutott a magyar nép!

Lelkiismeretét szénával, kokoricával vásárolják meg!

Vajjon ez a lelkiismeretlenség nem érdemelne meg viszonzásul egy kis „borsó szalmát”? Hajdanában boszorkányok ellen használták, akik pedig nem voltak!

Ha már koldusbotot adunk a magyar nép kezébe, szabaduljunk tőle! Vigye a koldusbotot boldogabb hazába, hátha felválthatja aprópénzre. Akkor hazajön, s megest lehet róla új bőrt huzni!

Szűznek tett fogadalmát hősiességével mindvégig törhetetlenül megtartotta. Szörnnyű kegyetlenséggel kinozták meg mindhármukat, de a szörnnyűség szörnnyűsége volt az, amit Pongrácz Istvánnak kellett szenvednie, már csak azért is, mert megkinoztatása és hősiesség haláltusa sokkal hosszabb ideig tartott, mint más két társáé. És mindennek dacára oly hőlelkűséget, oly erős hitet, oly rendületlen bizalmat és Jézus szent ügyéhez való oly hűséges ragaszkodást tanusított, hogy a legnagyobb csodálattal kell adoznunk Isten ereje iránt, amely halandó földi ember küzdelmében ily fényes bizonyágát szolgáltatja annak, hogy csodálatos az Úr az ő szentjeiben.

A nevezetes és főleg reánk magyarokra felemelő esemény méltó megünneplésére a következőkben intézkedik Püspök urunk ömlétsége:

„... leghőbb óhajom, hogy erdélyi kedves hűveim minél nagyobb számmal, minél tökéletesebb előkészülettel járuljanak Jézusszent neve ünnepén az Úr asztalához és keresztény katólikus szent hit megvallásának legfőbbesebb, leggyöngédebb bizonyágtételé az Úr szent testének vétele által tegyenek tanúságot arról, hogy méltó utódai, igaz tisztelői és kész követői a menyei dicsőség koronájával fölékesített kassai boldog vértanuknak.

Ezért elrendelem, hogy jelen szózatom, január 8-án, Vízkereszt utáni első vasárnapon a hívő népek felváltásaként a szószekről megfelelő magyarázat kíséretében.

Rendelem továbbá, hogy Jézus szent Neve ünnepének előestéjén ünnepélyes vecsernye vagy Jézus Szent Nevének Litániája végeztessék a kitett Oltáriszentség előtt és az esti harangzó után egy negyed órán át az összes harangok szóljanak.

Január 15-én, Jézus Nevenapján a lehető legnagyobb ünnepélyességgel tartassék meg a szent mise, a szentbeszéd pedig a kassai vértanú dicsőítéséről szóljon. Délután ismét ünnepélyes vecsernye tartandó.

Gondoskodni fogok arról, hogy Alvincen, ahol Pongrácz István vértanu született, ünne-

pélyes főpapi mise tartassék, úgyszintén Kolozsvárt az akadémiai templomban arra való tekintetből, hogy Pongrácz István a kolozsvári gimnázium neveltje volt.

Óhajtom és Főú papságotom erre nézve különösen fel is kérem, hogy az ünnepélyes tenitisztelek külső része a lehető legméltóbb legyen.

A középiskolai Mária-kongregációk vezetőit pedig arra kérem, hogy alkalmas módon a kongregációk kebelében, azaz sokkal inkább ezek által az egész ifjúságra kiterjedő figyelemmel, a három kassai vértanú felmagasztaltatása ünnepét a boldoggy avatás megtörténte után szintén alkalmas módon üljék meg.

Végezetül hálattal lélekkel fordulok Róma felé s szívem legbensőbb érzelmeivel fogom tolmácsolni egyházmegyéim hálóját a mi Szentséges atyánk és Urunk X. Pius pápa iránt azért, hogy a magyar Sion régi vágyát betöltötte s a kassai vértanú boldoggá avatását elhatározta. Dicsőségűkből áradjon fény az Ő nevére is és áldás minden cselekedetére.

A római Mária-kongresszus határozatai.

— A Köznevelődés eredeti tudósítása. —

I.

Egy Rómában épitendő bold. Szűz Mária könyvtár ügyében.

Tekintettel arra, hogy a szeplőtelen fogantatás dogmája kihirdetésének 50. évfordulójára alakult római közp. bizottság elhatározta egy Rómában a Szentségek által meghatározandó helyen levő könyvtár föllállítását, mely a bold. Szűzről szóló régi és új munkákat fogja tartalmazni;

tekintettel arra, hogy ezt az indítványt nemcsak egyhangulag helyeselték, hanem sok szerző, kiadó és intézet már számos munkát küldött az alapítandó könyvtár részére;

miel már néhány kongresszus (pl. Lembergben) elhatározták, hogy ezt a nemzetközi könyvtárt lehetőleg előmozdítsák és abban nemzeti szakosztályokat alapítanak;

miel végül szükséges egy ilyen intézményt létesíteni és folytatni; ezért a római nemzetközi Mária-kongresszus indítványozza, hogy

1) A szerzők és kiadók, kik a bold. Szűzről szóló munkákat bocsátanak ki, ha azokról könnyen rendelkezhetnek, továbbra is küldjenek ilyen műveket a szóbanforgó könyvtár részére;

2) a római közp. bizottság szóltsa fel az egyes nemzetek kebelében alakult bizottságokat, hogy serényen buzgólkodjanak a nemzeti szakosztályok feállítás érdekében;

3) a bold. Szűz tiszteletét szolgáló lapok szerkesztői és kiadói küldjék el közleményeiket, pártolják a könyvtárt és ha kell, maguk is gyűjtsenek könyveket és küldjék Rómába a könyvtárba.

II.

Egy Mária-akadémia ügyében.

Mivel a leridai Mária-akadémia kiváló példát adott, úgy alapszabályainak bölcsesége és azoknak benső vallásossága, mint azon irodalmi, művészi és theologiai művek által, melyeket olyan buzgón pártol, a bold. Szűz nagyobb dicsőségére, e kongresszus indítványozza, hogy

1) a leridai akadémia jelentését a kongresszus vegye föl munkálatai közé és dicsérje meg.

2) A különböző egyháztartományokban a művészek és tudósok hasonló akadémiákba tömörüljenek a bold. Szűz dicsőségére.

III.

Apostolkodás a sajtó útján.

Mivel a bold. Szűzről szóló sajtó feladata ébreszteni és ébren tartani a hűvek közt a szent Szűz iránti jámbor és kegyeletes ájtatosságot;

miel a törekvések sikere nemcsak a tanítás jóságától függ, hanem attól is, miképen bizonyítja be azokat a csodás eseményeket, melyeket állít és attól, vajjon jók és ajánlhatók-e azok az ájtatosságok melyeket ajánl:

A kongresszus indítványozza, hogy

1) a Mária-sajtó az Egyház áldásával és büzdítésével ellátva igyekezzék kerülni az újdonság hajhászát, és ragaszkodjék szorosan az Egyház tanításához.

2) A Mária-sajtó a csodás események meg-

Igy gondolkozhatott a kormány, amikor okoszerű gazdasági intézkedések helyett, melyekkel a népet még talpra lehetett volna állítani, a kivándorlást tette könnyebbé számára. Hát az minden esetre helyes, ha legalább a kivándorlás ügynökeinek kiszíjoltóságától igyekszik megvédeni a szegény magyart, de vajjon egy nemzeti kormánynak ez lehet az ultima rációja? A liberális rendszer idáig juttatott. Csak az a fájdalom, hogy a míg a szinmagyar népnek „uti füvet köt a talpára“ — addig másfelől a galíciai kazároknak bevándorlását nem nehezíti meg. Ilyen politika mellett, vajjon csak tíz év múlva is, milyen statisztikánk fog lenni? Ez a statisztika a legfeketébb bünlajstroma lesz a mostani kormányzati rendszernek. Ebben változás azért nem lesz, hanem csak „pusztulunk, veszünk s mint oldott kève széthull nemzetünk.“

II. A nagy világon.

Orosz-japán háború. Anglia-Franciaország.

Az elmúlt esztendő nemcsak hazánk, de az emberiség történetében is szomorú emlékü lesz. Szinte megkönnyebbülve kiálthatnánk fel: Jó, hogy elmúlt! — ha nem kellene attól tartanunk, hogy még „hátra van a fekete leves“.

A világbéke hirdetése közepette, egyszerre csak 1904. febr. 8-án megdördülték a japán ágyúk Port Artur előtt. Összekapott egy ázsiai és egy európai hatalom: a japán és a muszka. Miért? Furcsa oka volt ennek.

Oroszországnak olyan kikötőre volt szüksége, amely télen nem fagy be. Az ő jeges birodalmában ilyennek nem rendelkezett, fogta hát magát s kibérelte Kinától 99 esztendőre Port Arturt. 1898-ban vasutat is épített hozzá Szibérián, Mondzsurián is Koreán keresztül. Az 1901. kínai kizárás elnyomása után pedig az európai hatalmak megbizásából ott maradt Kinában rendet csinálni. Kinától aztán Mandzsuriában két várost kapott (Mukdent és Niutschwangot), hogy ezekben katonáit elhelyezhesse, de csak 1903. okt. 8-ig. A határidő letelt, de Oroszország nem hívta haza katonáit. Ez Japánnak érthető okokból nem tetszett; felszólította tehát Oroszországot a távozásra. Az alküdozások eredményre nem vezetvén, az Angliától is biztatott Japán a fentebb mondott időben minden hadüzenet nélkül megkezdte a háborút, amely azóta szárazon és vízen szakadatlanul folyik.

A modern technika minden borzalmas eszközeit alkalmazza a harcoló felek. Nem csoda, ha ez a háború soha nem hallott rettenetességben bővelkedik a XX. század nagyobb dicsőségére. Hősies jeleneteket is olvashatunk bőven, amelyek míg bámulattal töltenek el, addig eszünkbe juttatják, hogy mennyi nemesség, mennyi erkölcsi és fizikai erő pazarlódik el, melyet az emberiség boldogítására lehetne értékesíteni. Azt pedig nyilvánvalóan látjuk, hogy a kor humanizmusa, melyre oly büszkék vagyunk, éppen olyan talmi, mint a házaló zsidó arany portékája.

Mi lesz a vege, ki tudná azt megmondani? De hogy akármelyik győzőn is, győzelmé pyrribusi győzelem lesz, az nagyon valószínű.

Hiszzen Oroszországnak ide haza is sok leszámolni valója van. Forradalmi hangulat, elégtelenség sohasem volt élénkebb Oroszországban, mint éppen mostani válságos helyzetében. Amíg idegenben akar terjeszkedni, saját házat hagyja összeomlani.

Az oroszok szorult helyzetét Anglia már is gyümölcsöztette. Nagy dob nélkül, de bámulatos energiával, raffinált diplomáciával dolgozik a maga javán. A múlt évben azzal lepte meg a világot, hogy egy csapatával bevonult Lhasába, Tibet fővárosába, a dalai lama székhelyére, abba a városba, hova európai ember még nem tette lábát. Oroszországon tehát etényével is ütött egyet, az európai civilizáció zászlaját pedig győzelmesen viszi tovább-tovább.

Utoljára emlékezünk meg a múlt év legszomorúbb esetéről. Franciaországban, ebben a hajdan legkatholikusabb országban történt.

Eltévelyedett ember, aki külföldben Franciaország miniszterelnöki székében ül, Combes adáz hadat izent az egyháznak. A szabadkőművesek szolgálatában a múlt év folyamán kiűzette az országból a szerzeteseket, az apácákat. Azokat a szerzeteseket, akik hatalmas ipar-

valogatásában (esodák, látomások, rendkívüli kegyelmek) csak azokat fogadja el és közölje, amelyek kellőképpen hitelesítve vannak és történeti igazságukhoz kétség nem fér.

3) Ne terjesszen és ne indítványozzon új ajtatóssági gyakorlatokat és ne is ajánlja azokat a könyveket és röpiratokat, melyek kellő egyházi jóváhagyás nélkül ezeket az ajtatósságokat ajánlják és terjesztik.

IV.

Indítvány a rossz sajtó ellen.

Mivel a rossz és erkölestelen sajtó nagy kárt okoz a keresztény társadalomban könyvek, újságok, folyóiratok és képes levelezőlapok által; mivel a katolikusok feladata ellensúlyozni az ilyen sajtót és képes elnyomni és megutáltatni a rossz sajtótermékeket;

mivel a rossz sajtó minden, akár milyen gyakorlatos eszközt is felhasznál, hogy behatoljon a keresztény családokba;

mivel a bold. Szűznek nem is mutathatnak be kedvesebb hódolatot, mintha megakadályozzuk ezt a bajt és terjesztjük a jó olvasmányt a jó lelkek hasznára és az eltevedettek visszatérítésére;

a kongresszus ajánlja, hogy

1) azok, kik a bold. Szűznek igazán ajtatos tisztelői, igyekezzenek visszaszorítani és mások által is minél szélesebb körben visszaszoríttatni az istentelen és erkölestelen levelezőlapokat, nyomtatványokat és újságokat;

2) a bold. Szűz tisztelői nemcsak szilárdan tökélik el magukat arra, hogy a rossz sajtó olvasásától tartózkodni fognak, hanem támogassák a jó sajtót, akadályozzák meg, hogy más terjeszse vagy kirakathatja a vallástalan és szennyes levelezőlapokat;

3) úgy a családok, mint minden család, kongregáció, kollegium és kath. intézet tagjai előleges figyelmeztetés után ne pártolják többé azokat a kereskedőket és boltosokat, kik áruikat rossz lapokba esomagolják;

4) a Mária-sajtó lapjai a bold. Szűz iránti tiszteletből minél szélesebb körben terjesszék el e határozatokat és juttassák gyakran olvasóik észébe.

(Vége.)

vállalataikkal az ország pénztárát gyarapították, a munkásnép ezreinek kenyerét adták, akik több mint tízezer iskolában oktatták és nevelték a francia ifjúságot, s bámulatos önfeláldozással a kórházakban szenvedő embertársainak a legnevesebb szolgálatot teljesítették.

Nagyfokú lelki vakság, erkölcsi züllöttség kellett ezeknek keresztülviteléhez, de hát Combes megtette, ugyanez a XX. század nagyobb dícsőségére, midőn vérszajú banditák hirdetik a szabadság, testvériség, egyenlőség szent eszméit. Látnivaló, hogy a pocsolyából a hóféhr liliom sem kerülhet tisztán ki.

A legfájdalmasabb tanúság azonban az, hogy hasonló romboló banditák csak romlott, züllesnek induló nép kebeléből kerülhetnek ki.

Hogy is mondá csak nem régiben Ugron Gábor a magyar viszonyokra is: Gyenge néppel, romlott intelligenciával sem mire sem lehet menni! Vigyázzunk hát, mert veszedelmesen kezdünk hasonlítani Franciaországhoz!

És most tegyük félre ezt a vázlatos rajzot, amely annyira hideg, annyira minden derű és melegség nélkül való.

Kétségbe ne essünk. Az idő kerekét nem az emberek dirigálják. A Gondviselés örökös! Ő bölcsen tudja a megpróbáltatásokat jóra fordítani. A Gondviselésbe vetett hittel és reménnyel küzdjünk és bízva-bizunk a jövőben.

Felhívás előfizetésre.

A „Közművelődés“ jelen számával pályafutásának huszonnyolcadik évét kezdi meg.

Mit jelent ez? Nagyon sokat. Jelenti azt, hogy huszonnyolc év előtt is, amikor született, szükség volt arra, hogy huszonhét éven át ez a szükséglet állandóan fennállt. Másfél évtizedben szép esendően kimulott volna.

Hosszú idő alatt sok vihart állott ki s e viharok közepette fenntartotta magát. Törhetetlen hűséggel, nem ritkán nagy áldozatokkal szolgált egyetemes egyházunk, egyházmegyénk, drága hazánk érdekeit.

Azok az okok, amelyek eddig ifentartását szükségessé tették, nemcsak, hogy meg nem szűntek, hanem gyarapodtak.

Csak körül kell néznünk, csak látnunk kell. A farkasok mind nagyobb és nagyobb farkakban, mind chesebben és vakmerőbben kullognak az akol körül. Szét kell ütni e fenevadak között.

A „Közművelődés“ a maga körében ennek a feladatnak akar élni. Nyíltan és bátran akar küzdeni külső és belső (fájdalom ilyenek is vannak) ellenség ellen.

A „Közművelődés“ az egyház és a nemzeti függetlenség védelme mellett azt is célul tűzte ki, hogy egyházmegyénkben a kath. családoknak hőtről-hőtre szívesen látott vendége, üdvös szórakoztatója legyen.

Megvalljuk, hogy ezen említett feladatok megoldásának súlyát magunk érezzük legjobban.

Olvasóinknak erkölcsi és anyagi támogatása szükséges hozzá. Ezt kérjük tőlük, hivatkozva Püspök urunknak egyik körlevélben hangoztatott szavaira: „Akinek tehetséget adott az Isten, az jobbra nem használhatja, mint írásra; akinek pedig erre tehetsége nincs, az legalább anyagilag támogassa a keresztény sajtót.“

Mi mind a kettőt kérjük.

Nem szerénység ez tőlünk, mert nem magunknak kérjük, hanem a köznek. Mi viszonzásul mindent elkövetünk, hogy a támogatás arányában olvasóink, pártfogóink jogos igényeit kielégíthessük.

Programmunk a régi. A keresztény világnézetnek s az ezen alapon álló nemzeti politikának voltunk s leszünk harcosai.

Bizalommal nyitunk tehát az új év küszöbén lapunkra előfizetést.

Az előfizetés díja egész évre . . . 8 kor.
Félévre 4 . . .

R. k. tanítók és kántortanítók kérésre kedvezményben részesülnek.

A szerkesztőség.

H I R E K.

— Boldog új évet kívánunk lapunk t. olvasóinak, munkatársainak.

— Hímen. Matskássy József a gyulafehérvári r. k. elemi iskola derék tanítója m. év dec. 24-én tartotta eljegyzését Kolozsvárt Veress Ilka kisasszonnyal. Isten áldása legyen a megkötendő frigyén!

György Béla, a nagyszabasi „Teréz-árvaház“ egyik kiváló tanítója f. hó 26-án Osdolán tartotta eljegyzését Bende György, ottani földbirtokos bájos leányával, Izabellával. Gratulálunk.

— Papi székfoglaló. Murányi Kálmán Felcsik-kerületi főesperes, mint a csiksomlyói Szent-

Péter egyházmegye megválasztott és püspökileg is megerősített új plebánosa m. év dec. 22-én foglalta el új állomáshelyét. Eddigi rákosi székfoglaló Csiksomlyóra való bevonulása impozáns módon történt. A rákosi egyházmegyének színejeva kísérte szeretett volt plebánosát új helyére. A Szent-Péter egyházmegye tanácsa s a hívek sokasága pedig ünnepiesen öltözve díszes kocsisorral ment elébe az új plebánosnak s szép koszorút és virágokrétákat nyújtott át, miket a főesperes látható örömmel és meghatottsággal fogadott, mint a tiszteletnek és ragaszkodásnak nyílt jeleit. A plebániai lak udvara tele volt a hívek sokaságával, kik az érkezőt lelkes eljénzessel fogadták s a község előkelőségei közül is sokan siettek üdvözletére és szerencsekívánatuk kifejezésére, miket a főesperes szíves szavakban-köszönt meg.

— Igaz szó. A „Társ. Ért.“ m. évi dec. 10-ik számában érdekesen számol be Szabó Gy. elnök a nagyrényei kath. kör 1903. évi működéséről. Kiténik e beszámolóban, hogy nevezett községben a földműves gazdák örömmel keresik fel a kört, hol üdvös felvilágosításokat hallgathatnak, jó kath. lapokat olvashatnak. Ez a kör a mindinkább terjedő szocializmusnak hatalmas gátat vet a nevezett községben. Az örvendtes jelentésnek alábbi sorait szóról-szóra kivesszük, mert a felvetett eszme igazán megiszívlelésre méltó. „Egyenesen kijelentem, hogy egyleti élet, katolikus egyleti életnek mozgalom és működés nélkül népünk nem tudjuk megmenteni a megdőbbentően veszedelmesen terjedő pogány szocializmus ellen. Egy egészen reátermett, teljesen megbízható katolikus intelligens világi férfiúnak kellene szüntelen az országban körüljárni a katolikus egyletek szervezése, jó befolyásolása végett.“

— Az Alsófehérmegyei tört. és régészeti-társulat m. év dec. 30-án választmányi ülést tartott, melyen bejelentették, hogy a muzeumok és könyvtárak orsz. főfelügyelője a gyfehérvári muzeum épületének kibővítésére 8000 korona segélyt vett fel költségvetésébe. — A muzeumok és könyvtárak orsz. szövetségének Temesvárt tartott gyűlésén az egyesületet Cserny Béla dr. muzeumi képviselte. Ugyanó több adakozást jelentett be. Különösen érdekes tárgyakat adtak: Zeyk Gábor, Novák F., Suchovszky Richárdné, Schützner hadnagy stb. A muzeumi jelentése szerint a muzeumot az elmúlt évben 2216-on látogatták. A jövő évi közgyűlés jan. 28-ra van tervezve. Új tagokul jelentkeztek: Riszner Ödön főgimn. tanár, Révész Árturkönyvelő. Végül kimondotta a választmány, hogy a muzeumot természettudományi irányban is gyarapítani fogja.

— A gyulafehérvári kath. legényegyesület december hó 26-án d. u. 6 órakor nagyszámú közönség részvételével fényes karácsonyfa-ünnepélyt rendezett, amelyen Püspök urunk Döbörösy Antal, pécsi kanonok, Ő méltósága egykori nevelője képviselte. Az ünnepélyt az egyleti tagok szép éneke vezette be, majd Szilágyi József szavalt a Vargha Gyula „Jövel megváltó“ e. költeményét hatást keltő meleg érzéssel és értelmes hangsúlyozással. A szavalt után az elnök fejtette ki röviden a karácsony ünnepének társadalmi jelentőségét, t. i. hogy ez a keresztény családok ünnepe. Az egyház azt akarja, hogy legalább ez ünnepet ne rabolják el a családoktól nyilvános táncmulatságokkal. Ezért tart még akkor tiltott időt, mert az egyház mindenen és minden körülmények közt védi a családot, mint a társada-

lom és haza legfontosabb alkotó elemét. A hatásos beszéd után ismét ének következett, s erre a kis Jézus ajándékait osztották ki. Mindenki nyert valamelyes praktikus tárgyat: imakönyvet, zsebkést, nyakkendőt s más efféléit. Straubert Ödön, ny. főgimn. tanár egy tiz koronás aranyat küldött a karácsonyfára, amelyet Hinger József az egyesület derék pénztárosa nyert meg. Az ünnepély után közös szertartásra következett, amelyen 70-en vettek részt. A vacsorához a pártoló tagok közül 12 — 14 derék iparos család adta össze az ételt és megbírta az italt is, amelyet azokkal együtt költöttek el nagyon kedélyesen a családi tűzhely mellett nekülkőző, jóra való iparos legényeink. Derült jókedv uralkodott az egyesület helyiségeiben, amelyet nagyban fokoztak Schüssler Ferenc grammofon játéka és Székál Mihály pózar jó kupléi. A lehető legkedélyesebb hangulatban ülte meg így a gondos, jó anya, a kath. legényegyesület a szeretet és béke ünnepét az ő minden jóra fogékony fiaival egész 11¹/₂ óráig, amikor szép és kedves emlékekkel mindnyájan csendesen hazaoszlottak.

— A „Magyar Sion” ez a jelesen szerkesztett egyházi folyóirat 42., illetőleg 18-ik (régie és új sorozat) évfolyamával megszűnt. A megszűnés okát a szerkesztőség így tudatja olvasóival: „A szellemi részt illetően nem volna akadály a további fentartásra, mivel bőven érkeznek mindig olyan dolgozatok, melyek átapos tanulmányal írva a hittudomány kérdéseit előbbre viszik és a szerkesztőségnek ebben a tekintetben mindig csak az okozott gondot, hogy helyet adjon közlésükre. A folyóirat anyagi szükségletét azonban az előfizetések nem fedezték és ezért kénytelenek vagyunk a szerkesztést beszünteni.” Aligha esalatkozunk, mikor feltesszük, hogy ennek a derék folyóiratnak megszűntetése első feskéje annak a viszsza hanyatlásnak, amely a magyarországi egyházi irodalom terén okvetlenül be fog következni ez év jan. 1-vel az ut debita sollicitudiné kezdetű pápai dekretum következtében.

— **Pásztorjáték Osodolán.** Az osdolai tanítótestület a szegény tanulók segélyezése céljából Karácsonynapján este fényesen sikerült pástorjátékot rendezett, melynek szereplői az ottani elemi iskola V. és VI. oszt. növendékei voltak. A pástorjáték 3 felvonásból állott; az egyes szerepeket igen sikerülten alakították a kedves szereplők. Az előadás fényét és hatását a görögtűzzel való világítás és a Bartha Ágoston helybeli kántortanító által több szálamra betanított énekek emelték. A nagyszámú hallgató közönség, mely az osdolai intelligenciáiból és a kis szereplők hovatartozóiból állott s melynek kívánságára a pástorjátékot a második ünnepen is ismételték — valóban lélekemelő gyönyörűséget talált az előadásban. A tevékeny, buzgó tanítótestület tagjai s főként Tamás Dávid alesperes-plebános, igazgató és Fejér Irén tanítónő érdemének elismerést a munkásságért, mely a gyermekek betanításában s a jól sikerült előadás rendezésében nyilvánult.

— **Marosujvár** — személy s podgyász forgalomra berendezett — megállóhely, a Székelykoocsárd-marosujvári kincstári sóbánya iparvasút megnyitása napjával, illetőleg 1905. január 1-vel Maros-Veresmart elnevezést nyert.

Az elmúlt szezon.

Az alábbi józú, de valójában szomorú alappal bíró közlemény az „A Nap” c. újságban olvasható. Csárossy Béla, a parlamenti színház buzgó titkára az elmúlt szezonról a következő adatokat bocsátja rendelkezésünkre:

A szezon kezdődött 1901. november 2-án, zárul 1905. január 4-én ő felsége közreműködésével. Ez alatt az idő alatt volt 468 rendezés előadás, nyolc délutáni és hét éjjeli előadás. Nevezetes változás történt, amennyiben Széll Kálmán a primadonnai szerepkörtől megvált, helyére a vidék egyik legjelesebb erejét gróf Khuen-Héderváry Károlyt szerződtették, akinek imádói azonban a saját tüzérek koronával meg akartak vesztegetni, mely botrány következtében a tehetséges művész — sajna — színházunktól megvált. (Itt említjük föl, hogy Bécs rögtön első intrikusnak szerződtette. A szerk.) Több meghiusult vendégszerelés után gróf Tisza István lépett föl. A vasesember című látványos rémdrámában és rögtön nagy sikert aratott. A vérbeli színészygerek, aki mint Csillag Klári, Gabányi László, Nádai Béla és Paulay Erzsébet már szülei révén predesztinálva volt elsőrangú szerepek kreálására és játszására (mondj: egy) csapással meghódította a közönséget. Gróf Tisza mellett kitűnt: Gajary Géza, mint buffo, Sacellary György, a rutinos játékos, Sréter Alfréd, a büvészember, a nagy miss Lurline méltó utóda, Gabányi Miklós, az utolsó népszínmű-bőlöny stb. Emlékezetes esteje volt a színháznak, mikor Tisza István nyílt színeit összeszókolódzott régi ellenprimadonnájával: Szentiványi Árpáddal. Végzetes katasztrófa fenyegette régi épületünket, amikor Bánffy Dezső, az ismert ex-színigazgató föl akarta gyűjtani, de Rosenberg Gyula — közkívánatra — megmentett bennünket a veszedelemtől. A karzati jegyek igen kelendők voltak. Az obstrukciót másfél évig adtuk en suite, telt házak előtt. Gázsikban kifizettünk évente: négy milliót. Az előadásokat fehér zsebkendővel Percezel Dezső dirigálta, aki — fájdalom — később influenzás lett, sőt megtörtént, hogy a pontos művész az utolsó előadásról le is késett. Igazságtalan szemrehányásokkal halmozott el a sajtó, amikor a lankadó érdeklődés felpezsdítése céljából A darabontok című pályadíjat nyert bőhozzat adtuk kiváló díjbirkózók (Pekár Gyula, Sulyovszky Dezső, Drakulics Pál stb.) közreműködésével.

Ez röviden a lezajlott szezon története. A jövő idényre — költséget nem kimélve — az igazgatóság most szervezi a társulatot.

Szociális tevékenység.

(Vége.)

Újabb időben a zsidó koresmárosok elensúlyozása és a már elviselhetetlenné vált községi közterhek könnyítése végett, a székelyföldön a községek italmérése jogot nyertek. Ez az intézkedés csakugyan sok községen segített is. Azonban sok helyen vissza is éltek, amennyiben a községi eljáróság a népet még bízta, családokat, hogy a községen több haszna legyen. A könnyelmű rész szívesen hozzálat az átkozott szesz fogyasztásához, mert „úgy is miénk a haszon” — mondogatják. A községi eljáróság, mint nálunk is, nem őrzi ellen a községi koresmát, szemel hüny a szabályrendeletek megszerzésére, elmézi a sok kontózást, még 30—40 koronát is, nem bánja, ha egészen leázott embernek is adnak italt. Ezt kívánja a község haszna. Így aztán megtörténik, hogy a község koresmája orgia helyébe lesz, hol mindig lehet részeg embert látni, homét hajmeresztő káromkodások és szitkozódások hallatszanak. Ez így nincs jól; ezen feltétlenül segíteni kell! Minden jó érzésű, józan gondolkodású ember-

nek oda kell hatni, hogy ezen üzelmek megszűnjenek.

Különben általában megjegyzem, hogy mindaddig a nép rohamosan züllik, szegénykedik, úgy lelkileg, mint testileg, míg a koresmák vasárnap és ünnepeken az egész országban zárva nem lesznek. Nagy lelketlenség, fináncialis szivetelenség a koresmáknak nyitva tartása vasárnapokon és ünnepeken. Élelmi, ruházati cikket nem szabad árulni és azt a vad mérges pálnikát szabad! Valóban kis ésszel és nagy szivetelenséggel kormányozzák hazánkat. Liberalis rendszer!

Az állam nem győz elég esendőt beállítani, elég börtönkörházat építeni, elég bíróságot tartani, s mégis mételjezi az Úr szent napjain is a népet. Aztán esodálkozik, hogy ijesztően terjed a vad szocializmus és a nép tetemes része egészen lerészegedve minden percben kész hazáját itt hagyni, a vándor utat maga elé venni Oláhországba vagy Amerikába.

Legyenek résen, a kik a nép vezetésére vannak hivatva, ne aludjanak, hogy a menthetőt megmentsék!

— Minden jó intézménnyel visszaélhet az önző ember. Felette jó intézmény a fogyasztó és értékesítő szövetkezet. Helyesen vezetve képes egy községet a jólét útjára terelni. Mert szent igaz, annál inkább zokon esik hallani olyant, miket én ez előtt néhány nappal egy előkelő hivatalnoktól hallottam, aki a székely kirendeltségnél van alkalmazva. Azt mondta az illető, hogy a székelyföld egyik községében a fogyasztó és értékesítő szövetkezet elnöke összevásárolta az üzletrészeket, a szövetkezetet magán üzérkedésre használja fel egy oly intelligens ember, aki állása utáni anyagi gondoktól menten élhet. A szövetkezeti koresmában még ki is mér, mely foglalkozás egyenesen ellenkezik állása méltóságával. Az illető szövetkezet áruüzorsorát üz, a nagy hasznót nézi és nem azt, hogy a székely nép méltányos áron jó áruhoz jusson. Azon reményben, hogy azon beteges helyzetet minél hamarabb segítve lesz, még most a nevet nem írom ki. Különben valószínű, hogy a törvénysek vizsgálatot rendel el a magáról megfeledezett szövetkezet ellen.

A szövetkezeti céllal homlekegyenest ellenkezik, hogy valaki összevásárolja az üzletrészeket, hisz ha ez szabad lenne, egy dúsgazdag zsidó az egész országban megvásárolhatja az összes üzletrészeket és minden fogyasztó szövetkezetben zsidó baltost helyezne be és akkor oly helyzet állana elő, mely a réginnél ezerszer rosszabb.

Vajha az illető szívére venné ezeket és haladék nélkül jóvátenné botrányos eljárását!

A mely községben az egészséges szövetkezeti szellem meghonosul, az folytonosan működik, alkot. Miután községünkben a fogyasztó szövetkezet megerősödött, a lakosság megalakította a tejszövetkezetet. Ez sem ment könnyen, mert sok és hatalmas ellenségei voltak, még olyanok is, kikről fel sem lehetett volna tenni; de felévi kiltartó munka után sikerült nagyon jól. A tehentartó gazdák belátó része összeállott és összes tejtermékét egy helyre hordja, a tejcsarnokba és gépek segélyével tea-vajnak dolgozzák fel, a lefeleztet tejből, melyet a szegénység 4—5 filléren el nem hord, lesz a sajt, mely frissen használva jó edelt nyújt. Ezenkívül van a vert tej (író), melyet literkint 6 filléért elkapkodnak.

Miután az üzem magindult, kaptunk 2000 K. államsegélyt, miből az összes gépeket kifizettük és az építés költségeiből, melyet a fogyasztó szövetkezet előlegezett, törlesztettünk 500 koronát.

A tejszövetkezet reményünkön felül sikerült: naponként körül 700 liter tejet hordanak be a tagok; csak tagoktól veszünk be tejet; minden tehenes gazda lehet tag, válthat két koronával üzletrezt.

Eddig rendszeren 20 liter tejből kaptunk 1 kgr. teavaj, melyet 2 K. 10 filléren értékesítünk, egy évre szól a szerződés télen-nyáron ezen áron. A 20 liter tejből van 18 liter lefelezett tej, a szegénység hordja 5 filléért literenkint, ami kitesz 90 fillért, tehát mi 20 liter tejet egész év folyamán alatt körül 3 koronán értékesítünk, mert ha nyári hónapokban nem is jön ki 20 liter tejből 1 kgr. teavaj, de pótolja az iró (vert tej) és a savó, melyet vedrenként 3 filléren adnak.

Kedvet óta a beszállított tejért literenkint 12 fillért fizetünk a tagoknak. Olyan is volt, hogy egy tehéntől 240 liter tejet szállított be egy hó alatt, ez pedig 28 K. 80 f. Ez a tejszövetkezetet is. És áldhatja is, hálaalkodhatik érte, mert a tejszövetkezet három okból felelté üdvös intézmény: közérkölesi, közegészségi és közgazdasági szempontból. Ugyanis eddig községünkben naponként középszámitással 70 személy hordott tejet az ide 10 kilométernyire fekvő városban.

A tejszövetkezet révén községünkben minden hó elején pénzsűret van; kiosztunk rendszeren 2600 koronát. A nép nagyon áldja ezen szövetkezetet is. És áldhatja is, hálaalkodhatik érte, mert a tejszövetkezet három okból felelté üdvös intézmény: közérkölesi, közegészségi és közgazdasági szempontból. Ugyanis eddig községünkben naponként középszámitással 70 személy hordott tejet az ide 10 kilométernyire fekvő városba. Nemcsak nagykorúak, hanem 9 évtől felfelé fiú és lány. Már korán, sőtében fel kellett kelniök és a fejletlen gyermekek magukra hagyatva megtették a 20 kilométer utat megterhelve s hazaérkezve alig egy kis pihenés után, munkába kellett állaniök. Már pedig hogy ezen jövés-menés a fiatalságnak lelkiileg és testileg nagy kárára volt, nem kell bizonyítani, sok egész életére nyomorék lett, sok fiatalon elhalt a sok hátalás miatt. Legkevesebb 12775 napszámot takarított meg. A gazdák több és jobb tehenet tartanak és jobb kosztot, mint azelőtt. Ezáltal emelkedik a baromfitenyésztés és a földmívelés. Valóban az egész ország a legnagyobb hálaára van lekötelve az agrár érdekeket pártoló néppárt és nemzeti párt iránt Zichy Aladár, Károlyi Sándor, Desseswily Aurél grófok, Darányi volt miniszter, Majláth József gróf és a többi agrárius hazafi nevét a magyar nép most és a messze jövőben is csak a legnagyobb kegyelettel és hálaérzéssel emlegetheti.

De vajjon már megnyugsunk? Oh nem! Az egészséges szövetkezeti eszme mindig ténykedik, leleményes az és feltalálja a tét, a hol tenni, segíteni kell. Most állítjuk fel a hitelszövetkezetet, hogy azután csakhamar felállíthassuk a közeli állomásnál a gabona raktárt.

Tehát mindezekből az látszik, hogy a székely népet is lehet jóra vezetni, csoportosítani, csak meg kell vele alaposan érteni, hogy most miért és hogyan akarunk. A kisebb nagyobb ellenhangulatot vagy ellenállástól nem kell mindjárt megijedni, non curamus lemondásba esni és mondogatni: „ez a nép nem érdemi meg, hogy az ember érte valamit tegyen, hátatlan, ravasz, ilyen meg olyan. Én nem bánom, utánam jöhet az özönvíz is!” Az ily hangulat, az ily beszéd lehet egy pogány predestinációban hívő eretnek vagy mulató világi érzése és beszéde, de semmi esetre sem katolikus, mely örök ifjúsági elénkséggel, szünet nélküli ténykedik a népek és nemzetek boldogítására, felemelésére. Mindent megpróbál és a mit jönnek, célravezetőnek megismer, megragadja és az Anyaszentegyház felmagasztalására, údjaira, mely Issten dicsősége és az emberek üdvé, alkalmazásba

hozza, hat, alkot, magát érvényesíti, hogy még az ellenségek sem mondhatják, hogy a nép java érdeketlen vagy ha mégis mondják megatalkodott elfogultságukban, a nép azonnal vegye észre, hogy hazudnak.

Jézusunk mondotta: szánom a sereget! — és segített rajta! Nekünk is számnunk kell a sereget és segitenünk kell rajta!

Vigilans.

A Szent-István-Társulat története.

Ilyen címen díszesen kiállított, képekkel illusztrált könyv jelent meg a karácsonyi könyvpiacon Nottér Antal dr. társulati titkár tollából.

A társulat olyan mély nyomokat véselt nemcsak a magyar katholicizmus, hanem az általános magyar kultúra történetébe is, hogy morális kötelességünknek tartjuk a társulat történetét legalább vázlatosan, a nevezett munka alapján olvasóinkkal is megismertetni.

A tizekilencedik század negyedik évtizede Magyarország megújulásának forrongó korszaka. Bámulatra méltó az a felpeszülés, mely minden téren mutatkozik. Olyan szellemi harcok küzdenek politikai, irodalmi téren, amiók ily nagy számban csak a Gondviselés különös kegyelméből támadhattak egyszerre oly nagy számban.

Valósággal a levegőben volt a cselekvés vágya. Alkotni, alkotni újat és rohamosan! Volt is tér a munkára. Alkotmányunk szenvedőben, avult intézményei messze kiritak a haladó kor keretéből. Rekonstruálni azt az alkotmányt, kivívni a nemzet önrendelkező jogát, biztosítani az egyéni szabadságot, új feladatai voltak e kornak, melyeknek megoldása dicsőséget jelentett s a késő kor halálját biztosította.

Am a nagy felbuzdulások rendszeren mértéket és határt nem szoktak ismerni. A tulajdonképeni cél mellett a kullogó érdekeket is munkakörükbe vonják. Így történt, hogy tisztán nemzeti reformjaink közé — európai mintára — bevonták a katolikus egyház ellen való támadásokat is. A kath. egyház ellen — mondom — amely pedig hazánk függetlenségének és önállóságának mindig leghathatósabb istápolója, sőt fentartója volt, amely már másfél ezer éven át hirdette ugyanazokat az eszméket: a szabadság, a testvériség eszméit, melyeket most politikai és társadalmi jelszavakká állítottak. Ilyen körülmények között elborulva szemlélhetők e jelenségeket azok, akik egyaránt lángoltak egyházukért.

Legjobbaink olyan kath. egyesületek letisztéséről kezdtek gondolkodni, amelyek munkásságukkal ellensúlyozhatják az egyházellenes s téves vallási és erkölcsi elveket hirdető sajtó rombolását.

E bölcs és a messze jövőbe tekintő férfiak közt volt Fogarasy János nagyváradi kanonok, a későbbi nagynevű erdélyi püspök. Tépeldőselei közepette valósággal isteni sugallat szállta meg.

Ezernyolczsáznegyvenkettő karácsonyunk éjjelén kanouok társaival a nagyváradi székesegyházban a szent zsolozsmát énekelte. A Megváltó születését dicsőítő zsolozsmák és Izaiás jóvendőlései közepettámadt elméjében egy jó könyveket terjesztő társulat eszméje. Tervét leírta és ez a fogalmazvány adta a mai Szent-István-Társulat első alapszabályait.

A megihletett lelkes főpap két évi érlelés és megfontolás után tervét sajtó útján „Religio és Nevelés” 1844. dec. 1. a nyilvánosság elé vitte. Terve szerint a társulat főleg papi lett volna, de már a megalakuláskor maga Fogarasy

s nagy fontosságot tulajdonított a világiak közreműködésének. Közben a pesti tankerület és az egyetem hittudományi karának igazgatójává (1846.) nevezetvé ki, már 1847. febr. 15-én a lakásán összehívott nagyobb értekezlet kimondta egy „Jó és olcsó könyvkiadó-társulat” létesítését. Egy évre e határozat után a „Régi Magyarország” sirjába szállott s 1848. márc. 15-én megszületett az „Új Magyarország”. A kath. egyház az általános örömből kivette a maga részét. Az országban mindenfelé hálaladó isteni tiszteletek voltak, a hitszónokok lelkesen magyarázták a híveknek a sajtószabadság és az általános megújulás jelentőségét.

Létesült az első felelős magyar minisztérium, melynek egyik legelső ténye volt, hogy a „Jó és olcsó könyvkiadó-társulat” alapszabályait jóváhagyta.

Ez alapon a társulat 1848. máj. 1-én megkezdte működését.

Jun. 5-én már megtartották az első közgyűlést, melyet Fogarasy az alapító remek beszéddel nyitott meg. A társulat elnökévé Károlyi István grófot, a nagynevű és áldozatkész főurat választották. Fogarasy beszédének tanúsága szerint — felismerve a változott viszonyok jelentőségét, első tervezetével szemben már nagy súlyt helyez a világi katolikusok közreműködésére, ami az elnökválasztásnál is érvényre jutott. „A hit közös kincsünk — mondja — a hit szerinti élet közös szellemünk; ennek terjedésével mindenki apostolkodik, habár nem áll ez az Úr föltekjének sorában; s ha baj vagy vész fenyegetné az egyházat, nem a papság gyöngye serege védené azt meg, hanem a hívek buzgósga.”

A társulat mindjárt megalakulása után érintkezésbe lépett a kath. irókkal, hogy megnyerje munkásságukat. Az első jelentkező Majer István tanár, a későbbi „István bácsi” volt, aki ilyenformán a Szent-István-Társulat legelső írója lett. Már július havában Katolikus Néplap címen hetilapot is indít a társulat, mely azonban rövid ideig áll fenn, de később ismét megindul. A társulat a nemzeti önvédelem küzdelméit s szolgálja s Tárkányi Béla „nemzetörsegítőtábori énekét” 10.000 példányban kinyomatja.

A szabadságharc rettenetes küzdelme természetesen kihatással volt a társulat működésére is, mely már mindjárt létesítése első korszakában ennek következtében megbénul úgy, hogy ösze már összes tevékenysége a Kath-Néplap kiadásán kívül abban állott, hogy a püspöki kar kivánságára korszerű imádságokat adott ki és terjesztett.

A szabadságharc kitörése előtt dec. 11-én volt az utolsó választmányi ülés; ezután a társulat működése felbenszakad.

Ez a rülmény a legfőbb sebet minden esetre az alapító lelken ütötte, aki fájdalomnak az 1849. okt. 16. jegyzőkönyvre tette ezen rövid, de sokat mondó feljegyzéssel adott kifejezést: „1849. év. Belháború. A társulati ügyvezetés felbenszakad. A kath. Néplapot Zalka János februárból májusig szerkesztette. Azontul októberig semmi sem történt.”

Aztán véget ért a magyar nemzet dicsőséges eposza is. Dermesztő éj borult a nemzet életére. Az abszolutizmus megfojtotta a nemzeti életet. Elnémultak az irók, a költők. A rendőri hatalom ránevezett az írói tollra is. És mégis a társulatnak ebben a szomorú korszakban volt szinte a legdicsőségesebb missziója. Mig minden más társulat szünetelt: addig a Szent-István-Társulat nagyban működött. A rendőri hatalom ugyanis nem mert komolyan újat huzni olyan társulattal, mely az ország püspökeinek védőszínyai

CSARNOK.

A görög világnézet.

Irtá: Kárpiss János.
(Folytatás.)

Az emberek külföben ha valami helytelen tettet, bűnt követnek el, azt tartják, hogy valami isten elvakította világos látásukat, vagy elvette az eszüket, mert jó és rossz egyaránt az istenekről származik. Két veder van ugyanis Zeusnak égi csarnokában: az egyik rossz adományokkal van tele, a másik jókkal, s akinek a rosszból ad a villámszóró Zeus, azt gyalázat tárgyává teszi, kinos inség üldözi azt a dicső földön át és sem istentől, sem embertől nem becsülve bolyong rajta (Homeros Iliás XXIV. 527. s köv.)

A bajba jutott embernek, tehát a ki rossz adománynak lett a részese, szívesen mennek segítségére a többi istenek. Néha a távolból is segítők, ahol mindegyiküknek lakóhelyük van, mert nem mindenütt jelenvalók, hanem térhez vannak kötve. Szokatlan gyorsasággal jelennek meg a helyszínén, ahol még a saját érdeküknek védelme is személyes megjelenésüket kívánja.

Igy történt ez a 269. évben Krisztus előtt. A kelta galloknak rablónepe közeledett ekkor Apollónnak gazdag delphoi temploma felé, hogy azt kifossa. Mert nagy kincsek voltak itt felhalmozva aranyban, ezüstben és művészeti tárgyakban, amelyeket államok, városok és egyesek részint hála, részint fogadalmi ajándékkal ajánlottak fel az istennek. Itt volt ugyanis a görögöknek leghíresebb jóslóhelyük. A papok megkérdezték az istent, hogy mi módon mentsek meg szentélytől s válaszul azt kapták, hogy az isten maga fogja azt megvédelmezni. S ime alig közeledett az ellenség Delphoinak félelmetes erdők koszorúza völgye felé, Phoibos, Apollón borzasztó vihart támasztott és személyesen megjelenve szentélyének homlokfalán, kezében lobogtatva a rettenetes aigist, a Medúsa fővel ellátott vért, — amelyre ha földi halandó reátekintett, menten kővé meredt, — s ezzel elriasztotta és megfutamította ellenségeit. Ki ne ismerné közülünk a Belvederi Apollónnak szépséges szobrát, amely az istenség egész magasztosságát, ragyogó voltának mennyei lelkességét a leghívebben és legművésziesebben fejezi ki. Ennek az eseménynek az emlékezetűl állították fel a hálás görögök Delphoinak szentélyében ezt a szobrot, amelyet most a római pápa vatikáni gyűjteményének egy külön Belvederének, szép kálitónak nevezett termében őrznek.

Sokszor azonban saját vesztükre sietnek az istenek a halandók segítségére. A széles útú Trója városának ostrománál történt, hogy Diomedes az achaiok egyik legvitézebb hőse megbeséltette harci kocsiján a trójai Áineiaszt, Zeus leányának, Aphroditének, aszerelme istennőjének dicső fiát, akit a esordalegeltető Auhisestől szült. S az istenség azonnal sietett kedves fiának segítségére. Közbe burkolta őt és úgy akarta kivinni a csata zajából. Amde meglátta ezt Diomedes és tudva, hogy nem azon istennők közül való, akik a férfiak tusájában vitézkednek, utána iramodott és megbeséltette őt a keze tővén, átszúrva egyetlen érces dárdájával a halhatatlan fátyolt, amelyet neki Charisok, a kellemistennői szöttek. Nagyotkiáltott az istenség, elejtette fiát, s folyt halhatlan isteni vére, az ichor. S Diomedes még utána is szólott: El innen, Zeus leánya, a háborúból és viadalból. Nem elég, hogy a gyöngye asszonyokat rászéd. Nem nekéd való a harc, s azt hiszem, hogy ezután megborzadsz még pusztá hírére is. Az istennő pedig elment az érbe isteni anyjához, Dionéhez, s könyök közt panasolta baját, de az megvigasztalva őt

alatt volt, melyet maga Albrecht főherceg, Magyarország akkori katonái és polgári kormányzója, vett általmába. Így lett a Sz. I. T. e. korban a magyar irodalom és magyar írók menedékhelye, melyben miként később (1869.) Simor hgprimás mondotta: „vallás, tudomány és irodalom egy födel alatt ápoltatván, testvérileg megfértek egymással.” És miként Ipolyi mondotta (1872.): „Lapja egy napon az egyetlen magyar lap volt. Gyűlésein, mint a nemzeti s irodalmi közelet majdnem egyedüli mánfesztációs helyén, találkoztak szellemi bajnokaink. Míg azok egy időben korszakias, behális eseményekké lettek nemzeti irodalmi életünkben, melyeken éppen úgy elsőrendű államferfiaink, valamint írónk, egy Deák, Lonovics. Eötvös, Toldi stb. megjelentek. Társulatunk munkálkodásában pedig az ország első tudósai s publicistái nagyobbára már résztvettek, kik könyveket írtak és értékeseket dolgoztak publikációi számára.”

De a társulat a magyarság fenntartásán, nemcsak itt az országban, hanem ennek határain túl is fáradozott: Bukovinában, Moldvában és Oláhországban is ingyen küldve ezen magyar-ajku lakosságának magyar könyveket és újságlapokat és egy pár bukovinai magyar ifjút felnevelve. Az Ausztriában és Olaszországban átomázó magyar katonáknak is küldözgetett magyarnyelvű könyveket ajándékban. Nem feledkezett meg a társulat a kórházakban és tömlőcökben synylődő szerencsétlenekről sem, valamint a dolgozóház lakóiról, s ezeket is ellátta megfelelő olvasmányokkal. Az ábszolútizmus korában 1852. aug. 2-án volt a társulatnak fennállása óta második rendes közgyűlése, melyen nemcsak alapszabályait módosította, hanem új címet vett fel: „Szent István-Társulat”, mely később a mostanira módosult.

Az 1853. év nevezetes fordulót jelent. Fogarasy Mihály a társulat alapítója s mindaddig fáradozó igazgatója lemondott állásáról. Helyette alelnök címmel Danielik János prépostot, egri kanonokot választották meg, a kinek működésére szintén nyomokat hagyott a társulat életében. Az ő alelnöksége irányváltást is hozott a társulat eddigi programjába. Működését bizonyos csillogásra való törekvés jellemzi. Ő az eddigi irányzattal szemben főleg arra törekedett, hogy a társulat kiadványaival első sorban a művelt közönséget hódítsa meg s azt töltse meg kath. szellemmel, mert ha a művelt osztály kath. gondolkozású, ilyen lesz a nép is. E célból határozták el az Encyclopaedia kiadását is, mely sok kelemetlenséget okozott a társulatnak, majd Cantu Caesar világtörténetének és a „Szentek Életréneke” kiadását. E nagyobb vállalatok mellett más korszerű műveket is adtak ki, minek következménye lett, hogy az ország vezető államferfiái és írói beléptek a tagok köze, s hogy a protestánsok is kedvelő keresték fel a társulatot. Itt kell megjegyeznünk, hogy a protestánsok az idett nem nézték féltekeny szemmel a Sz. I. T. működését; sőt prot. iskolák, mind a nagykőrösi és sárospataki, innen kértek és kaptak ajándékkönyveket ifjúsági könyvtáraik számára.

A nagyszabású, de nem idegen jövedelmező irodalmi vállalatok vagyonilag is megingatták e korban a társulatot s azért nem esodálkozhatni, ha az saját nyomda beszerzésének ismetlen felvetődött eszméje még nem valósulhatott meg. E helyett azonban 1860. elejétől fogva kibérelte az egri liceumi nyomdát s kiadványait ott nyomtatta.

(Vége köv.)

azzal, hogy hiszen más istenek már sokkal több bajt is szenvedtek a szemtelen halandóktól, lefőrlötte mindkét kezével az isteni vért, s meggyógyult a karja s erős kinyíjai csillapultak. De meg nem állhatták haredkedelő istenségek, így Athene, s Zeusnak viszályt szító, mérges felesége, Here, hogy csipős szavakkal ne ingerkedjenek, s Athene azt mondta Zeusnak, hogy Aphrodite valószínűleg valamely görög asszonyt arra akart bírni, hogy az ellenséges trójaiakhoz csatlakozzék, s amint szépen cirógatta, hát megkarcolta az arany ruhaesatján az ő gyöngye, finom kacsóját. — S jót nevetett erre az istenek és emberek atyja, s azt mondta az aranyosn mosolygó Aphroditának, hogy nem reá vannak bizza a vesztes háború bonyodalmai, ő csak a házasság kedves dolgaiban járjon el, s bizza a többi a harci istenekre. S ezek ki is vették a maguk részét a pusztító harcól. Ott dühöngött a trójaiak soraiban a harcnak borzalmas istene, Ares és sok derek görög hősnék bátor leküldte már a sötét alvilágba. A fehékarú Hera istenasszony és a ragyogó szemű Athene azonban megsajnálták az argosi hadat, amelyet kemény viadalban pusztítottak a trójaiak és az utóbbi siralmas háborúra fegyverkezve vonult a csatába. Feltűzelte Diomedest, aki kikerülve az istenek dardáját, a magáét Aresnek lágyékába furta és sebet ütve rajta szétrepesztette szép isteni bőrét. Erre olyat ordított az ereborította isten, aminőt kilence-tízezer ember kiált a harcban, amidőn ádáz viadalra kelnek. Hamarosan ködbe burkolódza fölmenekült az égi Olymposra és elpanaszkodott Zeusnak az istenek és emberek atyjának, de sötét tekintettel szült hozzá a fellegtorlasztó Zeus: „Ne ülj itt nekem, ne pityeregj, te esel-esap teremtes. Leggyülöttebb vagy előttem az Olymposon lakozó istenek között; mindig csak a viszályban telik kedved, harcban, háboruban. Igazán anyádnak türhetetlen, szilaj természetét örökölted, a Heráét, akit szilaj csak nagy nehezen tudok megfékezni. Valószínűleg az ő tanácsa okozta nekéd ezt a szenvedést. Mégse nézhetem el, hogy tovább is szenvedj; hisz az én sarjadedőm vagy, nekem szült az anyád. De ha más istentől származnál volna ilyen erőszakosnak, már rég mélyebben hevernél a pokolba az Uranos fiamnál”. Majd előhívta az istenek orvosát Pajont, aki amilyen gyorsan megalattja a fügelé a fehér tejet, olyan hamar meggyógyította az ádáz Arest. Lám mennyi szenvedést okoznak a halandók a halhatatlan isteneknek.

(Folyt. köv.)

A szerkesztő üzenetei.

„Valljunk színt.” Így buzdít Ön bennünket, s azt állítja, hogy színvallásunkkal azzal adhatunk kifejezést, ha lapunk homlokára odaiktatjuk, hogy ilyen s ilyen lap vagyunk. Szóval ilyestéül kíván tőlünk: „Közművelődés egyházi, politikai, szépirodalmi, társadalmi, közgazdasági stb. stb. hetilap.” Hát ez egy szuszra nagyon sok volna. Kerjük szeretettel, vegye tudomásul, hogy komoly és határozott irányt követő lapok től vannak már az ilyen cégek alkalmazásán. A lap irányát ugyanis nem az határozza meg, amit a homlokára írnak, hanem a tartalom. Már pedig aki lapunkat olvassa, a céger nélkül is meggyőződhetik, hogy mi politikával is foglalkozunk, és pedig keresztény alapon álló pártoktól független magyar nemzeti politikával. Tessék csak alaposabban figyelemmel olvassni lapunkat, meg fog győződni, hogy cegjelzések nélkül s határozott és következetes irányunk van. A mostani politikai helyzettel szemben elfoglalt álláspontunkat pedig legutóbbi számunkban és a mostaniban is elég világosan fejtettük.

Liniment. Capsici comp.
Richter-féle Horgony-Pain-Expeller.

Ezen elismert kúrázó és fájdalomcsillapító beöröszölés hasznát háziszar, bevásárlásnál, — a mely minden gyógyszerboltban kapható, — mindig figyelemmel legyenek a „Horgony” vedjegyre.

Siker hirdetésekkel

csak a hirdetések célszerű fogalmazásával, megfelelő tipografiai alakjával és az alkalmas újságok helyes megválasztásával érhető el. Ennek elérése céljából forduljon **Mosse Rudolf hirdetési irodájához Budapest, IV. Ferenclak-téren 3.** ezen iroda a siker elérésére szükséges felvilágosításokkal díjmentesen szolgál. — Csak az újságok eredeti sorai, nagyobb megbízásoknál legmagasabb árkedvezményekkel engedélyezése mellett számíthatnak fel; ezen intézet igénybevétele által több nagy előny mellett a hirdetési költségekben megtakarítás is elérhető.

A kinek

eladó **birtoka** van, vagy a ki **birtokot** venni szándékozik, vagy ha eladásra szánt

könyvtára, irodalmi műve, zene eszköze, festménye, régi könyve, olajfestésű képje, szobra, fegyvere, régi pénze, ékszere, butora, háztartási, gazdasági és más eszköze van, az hirdessen a **KÖZMŰVELŐDÉS**-ben, mely lap a felsoroltak iránt érdeklődő közönség körében igen nagy számban forog közkézen.

Nyavalyatörés!

Ki nyavalyatörés, göres és más ideges állapotban szenved, kérjen iratot, ingyen és bérmentve kapható a szabad, Hattyú gyógyszerár által Majna Frankfurt.

Hirdetések jutányos árban felvétetnek e lap kiadóhivatalában.

Sürgöny: Blaskovits Sokszorosán kitüntetve.

TEMLOM FESTÉS.

Első országos művészeti és iparművészeti intézet. Alapított 1887-ben

Olajba oltárkép

BLASKOVITS BÁTORI MIHÁLY

Szabadka, VII. kerület, Erdő-sor 66. szám.

A főt, papságnak bíboros hercegprímás úr ő eminenciája 67.898. szám alatt és Tolna Festetich Tasziló gróf úr ő nagyméltósága által ajánlva. Az oktatást ő nagyméltósága Császka Gy. kalocsai érsek úr nagylelkű áldozatkészsége folytán olaszországi műfestők és műmárványozóktól nyertem

Templomfestés stilszerűt, gipszmárvány (stucco), keresztek aranyozása állvány nélkül. Templommeszelés eső által le nem mosható. **Oltárképek festése művészi kivitelben bámulatos olcsón.** Szegényebb egyházaknak 25% engedmény! **Elismerő nyilatkozatok rendelkezésre bocsájtatnak**

Egy életnagyságú arckép, mert örök beese van és egyszermind szobadisz, továbbá előnyös nász-, név- és születésnap, vagy egyéb alkalmi és ünnepi ajándéknak szolgál. — Ezeket az arcképeket bármilyen beküldött fénykép után a legfinomabl. kivitelben készítem e Nagysága

	18	25	40	55	70	95	120	150	180	220
magas enmt.	50	70	90	120	140	150	160	170	180	200
korona	30,—	40,—	50,—	100,—	135,—	150,—	170,—	185,—	240,—	300,—

Poichromozott fa-szobrok aranyozott szellel

Európa szálloda Gyulafehérvárt.

Teljesen átalakítva és renoválva.

Elsőrangú szálloda minden kényelemmel berendezett 30 szobával.

Mérsékelt árak. ☼ Villamos világítás. ☼ Fürdő.
Telefon. ☼ Társas kocsí. ☼ Kitünő konyha. ☼ Valódi borok.
Kőbányai sör. ☼ Előzékeny és figyelmes kiszolgálás.

Haas Vilmos, szállodás.

